

3. Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади : практичний посібник / [Сало Л.Б., Сенюта І.Я., Хлібороб Н.Є., Школик А.М.]. – Дрогобич : Коло, 2009. – 112 с.

4. <http://ilandmanagement.com/Publication/45/>.

Маковій О.С.

студентка,

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ КАРКАС ОЦІНОЧНИХ ПОНЯТЬ ПІД ЧАС ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Серед різноманіття проблем, що стосуються зобов'язального права як розділу цивільного права, окреме місце займають питання відшкодування моральної шкоди. У науковій літературі останніх десятиріч їм приділяється особлива увага. А дослідження поняття відшкодування моральної шкоди завжди було пов'язане з численними протиріччями щодо його змісту, доцільності, обґрунтування та ін., однак цей напрям у сучасній цивілістиці не тільки не втратив своєї актуальності, теоретичної й практичної значущості і цінності, але ще більш зріс і потребує подальшої поглибленої розробки.

Не дивлячись на широке коло досліджень проблеми відшкодування моральної шкоди актуальною залишається проблема визначення ціни такої шкоди для потерпілого, а відтак – і визначення розміру відшкодування моральної шкоди. Ця проблема є особливо важливою з огляду на цінність немайнових прав особи, які порушуються заподіянням моральної шкоди. Це й спонукає нас до пошуку особливостей визначення розміру відшкодування моральної шкоди за цивільним законодавством України.

Цивільний кодекс України закріплює загальні положення про особисті немайнові права у главі 20. Ряд положень про захист немайнових прав фізичної особи визначено Конституцією України в ст. 3. Дані акти цивільного законодавства зводяться до того, що у випадку порушення особистого немайнового права таке право має бути відновлене або/та відшкодована завдана шкода.

Як відомо, відповідно до ч. 2 ст. 23 ЦК України моральна шкода полягає у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна; у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи. Отже, ключовими наслідками заподіяння моральної шкоди будуть фізичні або душевні страждання. І, якщо у випадку із

визначенням моральної шкоди, наслідком заподіяння якої стали фізичні страждання, можна розібратися і навіть досить об'єктивно визначити розмір такої шкоди (встановивши витрати на лікування і т. ін.), то при визначенні суто душевних страждань можуть виникати певні проблеми.

О. О. Отрадна вважає, що негативні наслідки моральної шкоди настають саме для психіки особистості. Зокрема, на думку вченої «моральною шкодою фізичної особи є негативні наслідки для внутрішньої, психічної сфери людини, її відчуттів, самопочуття, ментального здоров'я, що полягають у відсутності емоційного благополуччя та/або наявності психічного розладу [2, с. 287]». Це означає, що насправді у вирішенні питання про відшкодування моральної шкоди правозастосовна практика стикається із рядом таких оціночних понять як «мораль», «психіка», «душа», і, що головне (!), протиправною поведінкою, причинним зв'язком між вчиненням протиправної поведінки і наслідками, завданням шкоди «моралі», «психіці», «душі».

Адже як же бути із рядом специфічних обставин сприйняття людиною (потерпілим) «збитків» і питаннями «відшкодування»? Відшкодування чого? «Душі», «моралі», «психіки»?!

Р. О. Опалєв відмічає, що оперування оціночними поняттями, хоч надає гнучкості, певної стабільності, безпроблемності врегулювання правовідносин, однак, такі одночасно утворюють складність для правозастосовної практики)... [1, с. 633]. Адже, як зазначає вчений, завдяки застосуванню оціночних понять складності виникають в зв'язку із тим, що людське «мислення не в спроможності фіксувати чіткі переходи від кількісних характеристик до якісних (якщо такі існують)... [1, с. 633]».

Відтак, ситуація на практиці може зводитись до того, коли, *наприклад*, особа із частковою дієздатністю (малолітня) може більш негативно сприйняти порушення свого права саме через несформовану психіку, а фізична особа із неповною дієздатністю чи то повністю дієздатна – бути менш вразливою. Відповідно, зазіхання на «душевний стан», «мораль» (яка очевидно набувається із віком), «психіку» для рівнів дієздатності буде мати інші наслідки порушення права та потребуватиме специфіки та особливостей його відновлення.

Звичайно, Конституція України, як і ЦК України, висуває вимоги щодо встановлення рівності усіх перед законом. Це означає, що оціночні поняття, якими оперує законодавець, повинні застосовуватись з огляду на дотримання основних засад цивільного законодавства – відповідати принципам справедливості, добросовісності та розумності. Адже основна мета при відшкодуванні моральної шкоди – захистити порушене особисте немайнове право потерпілої особи як найвищої соціальної цінності. Саме такі дії по відношенню до потерпілого свідчатимуть про справжню повагу до особи і її особистих немайнових прав.

Таким чином, в рамках *висновків* можливо визначити, що особливості застосування при відшкодуванні моральної шкоди оціночних понять складають особливу цінність та націлені на корегування процедури захисту немайнових прав. Це дає підстави схилитися й до думки про необхідність

врахування особистісного підходу при визначенні розміру відшкодування моральної шкоди.

Список використаних джерел:

1. Опалев Р.О. Материально-правовой интерес как условие возникновения права на предъявление иска в суд. // Тенденции развития гражданского процессуального права России : Сб. науч. статей. – СПб. : Изд-во «Юридический центр Пресс», 2008. – С. 628-646.
2. Отраднава О.О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань : монографія / О.О. Отраднава. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 328 с.

Regner H.V.

student,

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**PROBLEMATIC RELATIONSHIP TERMS «GROUNDS»
AND «METHODS» OF ACQUIRING PROPRIETARY RIGHTS**

Relevance of the chosen topic due to improper functioning of the right of ownership, caused by identification by jurists at the beginning of the nineteenth and today the concepts «grounds» and «methods» of ownership.

At different periods of time russian and ukrainian scientists have made researches on this issue, such as: Spasibo I., Romanovich S., Shershenevich H., Meyer, D., Khvostov V. and others.

In view of the above, the purpose of this article is to clarify the genesis of the terms «ground» and «method», consideration of common and distinguishing features between the grounds and methods of acquiring proprietary rights in the aspect of the importance of distinguishing between theoretical and practical points of view; determining proposals for legislation.

Based on the rules of lexicology the word «ground» and «method» is not identical. Thus, the legislator has allocated different rules, which are used, respectively, the terms «grounds» (eg Art. 328 of the Civil Code of Ukraine (CC)) and «methods» (part 2, Art. 16 Civil Code of Ukraine) [1].

An example of the widespread identification of the concepts «method» and «ground» is in understanding methods of property rights – legal grounds on which a particular person becomes the owner of a property [2, 229], or legal facts with which the law associates emergence of property rights, which are called methods and grounds simultaneously [3, 253].

Striking example of mixing methods and grounds is the emergence of property rights under the contract. So as examples of the original method of acquiring property rights are called contracts of sale, gift, while they actually have grounds of acquiring property rights [4, 341].

Roman law under *titulus acquirendi* (rights acquisition ground) understood the legal facts, which binds only the emergence of obligations and *modus acquirendi*